

Panorama modificărilor și completărilor Codului de procedură civilă via Legea nr. 310/2018 Un comentariu practic

I.

➡ NOUA REGLEMENTARE

Potrivit noii reglementări, **art. 13 alin. (2)** a fost *modificat*, având actualmente următoarea redactare:

(2) Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii.

➡ VECHEA REGLEMENTARE

În vechea reglementare, dispozițiile **art. 13 alin. (2)** prevedeau:

„(2) Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept.”

Comentariu

Prin această modificare s-a urmărit (primordial) punerea în concordanță a textului legislativ cu dispozițiile Deciziei Curții Constituționale nr. 462/2014 (publicată în M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014). Prin intermediul evocatei decizii s-a conchis că art. 13 alin. (2) teza a doua [dar și art. 83 alin. (3), aidoma art. 486 alin. (3) NCPC] sunt **neconstituționale**,

cu referire la mențiunile ce decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat.

Această decizie a Curții Constituționale nu a fost (pentru majoritatea covârșitoare a juriștilor) o surpriză. Într-o logică juridică sănătoasă, reprezentarea/asistarea părții de către avocat reprezintă un drept al acesteia, ci nu o obligație. Opțiunea părții de a nu fi reprezentată/asistată de către avocat în procesul civil apare inadmisibil să fie cenzurată, darămite draconic sancționată prin atragerea nulității recursului formulat.

În esență, ceea ce este important să reținem din tot evocata decizie a Curții Constituționale este că măsura reprezentării și asistării prin avocat în etapa procesuală a recursului:

- nu este proporțională cu scopul urmărit de legiuitor;
- constituie o încălcare a dreptului de acces la justiție;
- afectează și dreptul la apărare;
- contravine dreptului la un proces echitabil (*lato sensu*).

Pe urmele acestei Decizii nr. 462/2014, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 485/2015 (publicată în M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015), aici unde a constatat că dispozițiile art. 13 alin. (2) teza a doua, cele ale art. 84 alin. (2), precum și cele ale art. 486 alin. (3) din NCPC, cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt **neconstituționale**.

Prima facie, prin această secundă decizie Curtea a **reconstatat** neconstituționalitatea art. 13 alin. (2) teza a doua, precum și a art. 486 alin. (3) NCPC. Totuși, aprofundând, trebuie observat că obiectul excepțiilor de neconstituționalitate a fost unul puțin diferit sau poate, mai bine spus, nuanțat.

Astfel, în timp ce Decizia nr. 462/2014 a vizat chestiunea obligativității reprezentării prin avocat a **persoanelor fizice** în recurs, Decizia nr. 485/2015 a vizat obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către **persoanele juridice** prin avocat sau consilier juridic.

În acest cadru, pornind de la premisa că (la fel ca în cazul persoanelor fizice) și persoanelor juridice trebuie să li se recunoască

garanțiile dreptului la un proces echitabil, Curtea a aplicat *mutatis mutandis* (în cadrul Deciziei nr. 485/2015) raționamentul patentat inițial în cadrul considerentelor Deciziei nr. 462/2014.

II.

➡ NOUA REGLEMENTARE

Potrivit noii reglementări, **art. 41 alin. (1)** a fost *modificat*, având actualmente următoarea redactare:

(1) Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs.

➡ VECHEA REGLEMENTARE

În vechea reglementare, dispozițiile **art. 41 alin. (1)** prevedeau:

„(1) Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare.”

Comentariu

Pare că avem aici transpunerea în text legislativ a unei opinii aparținând Institutului Național al Magistraturii, supusă dezbaterii la data de 7-8 mai 2015. Astfel, conform minutei întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale

curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, aflăm că, potrivit opiniei INM (opinie îmbrățișată în unanimitate):

„În situația în care un judecător a pronunțat o încheiere interlocutorie, iar ulterior se admite calea de atac declarată împotriva hotărârii pronunțate asupra cauzei, cu trimitere spre rejudecare la aceeași instanță, existența sau nu a cazului de incompatibilitate absolută reglementat de art. 41 NCPC se apreciază după cum, în rejudecare, **se va repune sau nu în discuție problema de drept soluționată anterior** (s.n.).

Spre exemplu, dacă judecătorul a respins excepția lipsei calității procesuale pasive a unuia dintre pârâți:

- iar trimiterea spre rejudecare a fost dispusă pentru lipsa citării uneia dintre părți, judecătorul reînvădit cu soluționarea cauzei va trebui să se abțină de la judecarea acesteia, întrucât va repune în discuție excepția soluționată anterior;

- iar trimiterea spre rejudecare a fost dispusă pentru soluționarea cauzei fără a se intra în judecarea fondului cauzei, ca urmare a soluționării acesteia în temeiul unei alte excepții procesuale, soluție apreciată ca fiind nelegală de către instanța de control judiciar, judecătorul reînvădit cu soluționarea cauzei nu este obligat să se abțină de la judecarea acesteia, întrucât nu va repune în discuție excepția soluționată anterior, asupra căreia instanța de control judiciar nu a statuat sau a apreciat-o corect soluționată. Faptul că art. 41 alin. (1) NCPC nu face nicio distincție în privința incidenței incompatibilității în ipoteza pronunțării unei încheieri interlocutorii nu este de natură să înlăture interpretarea textului conform rațiunii pentru care acesta a fost instituit.”

Personal, opinăm că întreaga rațiune a acestui articol este **de a preîntâmpina ca același judecător să ajungă să se pronunțe de două ori asupra aceleiași chestiuni de importanță majoră în economia cauzei**. Astfel, deloc întâmplător, este vizat aici strict judecătorul care a pronunțat o **(i)** încheiere interlocutorie (încheiere de care este legat, tocmai deoarece prin aceasta lasă să se întrevadă rezultatul final al judecății; *per a contrario*, nu devine incompatibil judecătorul care a pronunțat doar o încheiere preparatorie) sau o **(ii)** hotărâre prin care a soluționat pricina.

Actuala modificare legislativă nu încalcă această rațiune (cum poate s-ar deduce la o lectură grăbită), ci o reafirmă, o reîntărește. Actuala modificare nu aduce o excepție regulii/rațiunii mai sus evocate, ci o explică într-un caz concret. Astfel, după trimiterea cauzei spre rejudecare (aceluiași judecător), acesta nu devine incompatibil *de plano*. Dacă (în rejudecare) este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel/recurs, atunci va avea întreaga îndrituire să o facă, nefiind obligat nici să se abțină și nici să fie recuzat cu succes (pentru acest motiv).

Într-o notă pur practică, este evident că prin trimiterea spre rejudecare un anumit incident este tranșat definitiv (de pildă, o excepție procesuală admisă eronat de către prima instanță – fără a mai intra apoi în cercetarea fondului). Reprimind dosarul, judecătorul de primă instanță va fi chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de către instanța de control. Altfel spus, judecătorul (în rejudecare) nu va mai repune în discuție o problemă pe care tot el a soluționat-o anterior. El nu va fi chemat să se pronunțe a doua oară asupra aceleiași chestiuni, nu va fi pus în situația ingrată de a-și contrazice/retracta prima opinie.

III.

➡ NOUA REGLEMENTARE

Potrivit noii reglementări, **art. 64 alin. (3)-(4)** a fost *modificat*, având actualmente următoarea redactare:

(3) ↑ Încheierea nu se poate ataca decât odată cu fondul.

(4) ↑ În cazul admiterii căii de atac exercitate împotriva încheierii prin care instanța a respins ca inadmisibilă cererea de intervenție, hotărârea pronunțată este desființată de drept, iar cauza se va rejudeca de instanța în fața căreia s-a formulat cererea de intervenție de la momentul discutării admisibilității în principiu a acesteia.